

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**«ШКІДНИКИ І ЗБУДНИКИ ХВОРОБ
ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР»**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності,	206 Садово-паркове господарство
Тип і назва освітньої програми	ОП Садово-паркове господарство
Курс, семестр	Курс 4, семестр 8
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 3,5 Загальна кількість годин – 105, із яких лекцій – 16 годин, лабораторних – 20 годин. Форма семестрового контролю – залік.
Мова(и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології Кафедра захист рослин
Контактні дані розробника(ів)	Викладач: Коваленко Нінель, кандидат сільськогосподарських наук, доцент Контакти: ауд. 72а (навчальний корпус № 1), e-mail: ninel.kovalenko2016@gmail.com ninel.kovalenko@pdau.edu.ua телефон 0662227241, посилання на сторінку викладача https://www.pdaa.edu.ua/people/kovalenko-ninel-pavlivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Ботаніка з основами екології рослин, Квітникарство, Садово-паркові культури з основами дендрології, Декоративне розсадництво та насінництво, Агротехніка у садово-парковому господарстві
Компетентності	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю і невизначеністю умов. загальні: ЗК08. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК09. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності.

	фахові: ФК01. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо). ФК02. Здатність розмножувати та вирощувати посадковий матеріал декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті. ФК08. Здатність безпечно використовувати агрохімікати й пестициди, беручи до уваги їхні хімічні і фізичні властивості та вплив на навколишнє середовище. ФК11. Здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал.
Результати навчання	РН05. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування декоративних рослин та рослинних садово-паркових угруповань, підтримання їх декоративності, стійкості і стабільності в умовах комплексної зеленої зони міста. РН12. Планувати ефективно час для отримання необхідних результатів у виробництві. РН15. Організувати результативні та безпечні умови праці.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти низки соціальних навичок: –критичне мислення; –брати на себе відповідальність і уміння приймати рішення; –адаптивність / уміння працювати в критичних ситуаціях.	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Сформувати у майбутніх фахівців садово-паркового господарства комплекс знань про видовий склад і біоекологічні особливості шкідників та збудників хвороб декоративних культур, а також навчити методам фітосанітарного моніторингу та розробки екологічно безпечних систем захисту для підтримання високої декоративності та життєздатності об'єктів ландшафтної архітектури.	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Вступ. Фітосанітарний стан об'єктів ландшафтної архітектури. Тема 2. Загальна характеристика шкідників декоративних культур. Тема 3. Екологія та динаміка чисельності шкідників у паркових біоценозах. Тема 4. Інфекційні та неінфекційні хвороби декоративних рослин. Тема 5. Хвороби та шкідники хвойних порід. Тема 6. Хвороби та шкідники листяних дерев та декоративних кущів. Тема 7. Хвороби та шкідники квіткових культур і газонів. Тема 8. Інтегрована система захисту (ІСЗ) у садово-парковому господарстві.	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	

Словесні (лекція, розповідь, пояснення); наочні (ілюстрування); практичні (лабораторні роботи, робота з навчально-методичною літературою); методи формування пізнавальних інтересів (навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації); методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни; висування вимог до вивчення дисципліни); мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, елементи дистанційного навчання); методи усного контролю (опитування; доповідь); методи письмового контролю (контрольна робота; самостійна робота); методи самоконтролю (самостійний пошук помилок; самоаналіз).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силабусу
--	--------------------------------

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання	Усі навчальні завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін відповідно розкладу. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу дирекції інституту; лабораторні роботи, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 30%). Порядок повторного проходження контрольних заходів в Університеті регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ» та «Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ». Відповідно до локальної нормативної бази повторне складання підсумкового контролю допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, котра формується директором інституту, за участю кафедри, відповідальної за реалізацію ОК. Оцінка, яка отримана в результаті другого повторного складання є остаточною. Складання екзамену для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз на підставі заяви студента.
- щодо академічної доброчесності	Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та семестрового контролю результатів навчання. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладається на здобувачів вищої освіти. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету; попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності.
- щодо відвідування занять	Відвідування занять є обов'язковим, незалежно від форми навчання. Усі види завдань (згідно робочої програми навчальної дисципліни) повинні бути виконані. Пропуски

	занять повинні бути відпрацьовані. Критерієм успішного навчання здобувача вищої освіти є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	Здобувачі мають право на зарахування результатів інформальної / неформальної освіти за частиною освітнього компонента, що регламентовано «Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти ПДАУ». Із метою визнання та перезарахування результатів навчання, здобувач вищої освіти звертається до викладача, який відповідає за реалізацію освітнього компонента, із відповідними документами, що підтверджують результати навчання, про отримання яких заявив здобувач (сертифікати, свідоцтва, довідки тощо).
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора Навчально-наукового інституту. Заяву щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційна комісія, яка протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача, який проводив контрольний захід.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Пінчук Н. В., Коваленко Т. М., Вергелес П. М. Садово-паркова фітопатологія: Навч. посіб. / За ред. Н.В. Пінчук: Вінниця: ВНАУ. 2020. 380 с.
2. Хвороби і шкідники лісових та садово-паркових культур: Навч. посіб. / За ред. С.Є. Окрушко: Вінниця: ВНАУ, 2020. 275 с.
3. Шкідники і збудники хвороб деревних рослин (частина 1): навчальний посібник. / Н. В. Пузріна. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2020. 527 с.
4. Шкідники і збудники хвороб деревних рослин (частина 2): навчальний посібник. / Н. В. Пузріна, В. Л. Мешкова. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 219 с.

Допоміжні

1. Кирик М. М, Шевчук В. К., Піковський М. Й., Яколюда С. М., Азіакі С. Хвороби квіткових і декоративних рослин : навч. посіб. К. : Вид-тво Фенікс, 2019. 340 с.
2. Буценко Л. М., Пиріг Т. П. Біотехнологічні методи захисту рослин. Видавництво: Ліра-К, 2021. 346 с.
3. Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Самородов В. М. Клематиси урболандшафтів Полтави: сортовий та морфологічний профілі. *Біологія та екологія*. Т.10. № 2. 2024. С. 52-61.
4. Кузнецов С. І. Паркознавство : курс лекцій. Київ : НАКККиМ, 2021. 68 с.

5. Марченко А. Б. Мікози квітниково-декоративних рослин в умовах урбоекосистем: діагностика, етіологія, консортивні зв'язки, сортова стійкість, біозахист. Монографія. Біла Церква, 2020. 452 с.
6. Марченко А. Б. Фітопатологія. Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти агробіотехнологічного факультету спеціальності 206 – Садово-паркове господарство, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Біла Церква, 2021. 95 с.
7. Мороз Є. О., Коваленко Н. П., Боброва Н. О. Паразитарні хвороби плодів та насіння деревних рослин. *Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : Матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф.* (Полтава, 24 листопада 2022 р.). Полтава, 2022. С. 41-43.
8. Поспелов С. В., Нечипоренко Н. І., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П. Фітосанітарний стан посівів шоломниці байкальської. *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій.* 2021. С. 62-64.
9. Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П., Бараболя О. В., Здор В. М. Аналіз фітопатогенного стану лікарських культур та перспективи використання біоконтролю в системі захисту. *Вісник ПДАА*, 2020. № 2. С. 79-87. doi: 10.31210/visnyk 2020.02.10
10. Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П., Нечипоренко Н. І., Оніпко В. В. Домінуючі хвороби клематису в Полтавському регіоні. *Біорізноманіття: інноваційна діяльність у системі екології й освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (3-4 червня 2021 р., с. Крива Руда, Семенівський р-н, Полтавська обл). Полтава, 2021. С. 64-67.
11. Kovalenko, N., Pospelova, G., Nechiporenko, N., & Pospelov, I. (2023). Species composition of harmful entomofauna of Baikal skullcap in the Steppe zone of Ukraine. *Scientific Progress & Innovations*, 26(2), 60-64. <https://doi.org/10.31210/spi2023.26.02.11>
12. Model of creation of productive agrocenosis of Echinacea. Pospelov, S., Zdor, V., Mishchenko, O., Pospelova, A., Kovalenko, N. *E3S Web of Conferences*, 2020, 222, 2048.
13. Narayanasamy P. Soilborne Microbial Plant Pathogens and Disease Management (ґрунтові мікробні патогени рослин). Видавництво: CRC Press, 2021. 768 с.
14. Suprakash Pal, Akshay Kumar Chakravarthy Захист від шкідників в промисловому квітникарстві (Advances in Pest Management in Commercial Flowers). Видавництво: CRC Press, 2020. 304 с.
15. Watanabe T. Ілюстрований атлас ґрунтових грибкових патогенів і хвороб рослин (Pictorial Atlas of Soilborne Fungal Plant Pathogens and Diseases). Видавництво: CRC Press, 2021. 298 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

Основні хвороби та шкідники квітково-декоративних рослин. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://surl.li/abhal>

Реквізити затвердження	Затверджено на засіданні кафедри захист рослин, протокол від «01» вересня 2025 року № 1
------------------------	---

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти		Разом
	виконання лабораторних робіт та їх захист	виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Вступ. Фітосанітарний стан об'єктів ландшафтної архітектури.	-	5	5
Тема 2. Загальна характеристика шкідників декоративних культур.	18	5	23
Тема 3. Екологія та динаміка чисельності шкідників у паркових біоценозах.	6	5	11
Тема 4. Інфекційні та неінфекційні хвороби декоративних рослин.	-	5	5
Тема 5. Хвороби та шкідники хвойних порід.	6	5	11
Тема 6. Хвороби та шкідники листяних дерев та декоративних кущів.	12	5	17
Тема 7. Хвороби та шкідники квіткових культур і газонів.	6	5	11
Тема 8. Інтегрована система захисту (ІСЗ) у садово-парковому господарстві.	12	5	17
Разом	60	40	100

Шкала та критерії оцінювання виконання лабораторних робіт та їх захист:

Кількість балів	Критерії оцінювання
6	Виконані лабораторні роботи демонструють високий рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання. Здобувач вищої освіти виявляє системні фахові знання щодо морфології шкідників та етіології хвороб декоративних рослин; на високому рівні проводить діагностику уражень за зовнішніми ознаками та мікроскопічним аналізом. Виявляє оригінальність підходу до інтерпретації наукових даних про цикли розвитку патогенів та ентомофауни. Чітко виконує всі етапи роботи, демонструє повну самостійність у роботі з лабораторним обладнанням та визначниками. Правильно заповнює робочий зошит, виконуючи точні схематичні малюнки шкідників/симптомів хвороб та вірні написи до них. Проводить детальний аналіз результатів, здатний інтегрувати дані з теоретичними знаннями для обґрунтування стратегії захисту об'єкта ландшафтної архітектури.
4-5	Виконані лабораторні роботи демонструють достатній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання. Здобувач вищої освіти виявляє достатній обсяг знань і розуміння біологічних особливостей шкідливих організмів. Лабораторна робота виконана в повному обсязі з дотриманням методичних рекомендацій. Здобувач правильно ідентифікує більшість видів шкідників та збудників,

	проте припускається незначних неточностей у морфологічному описі або деталізації симптомів. Робочий зошит заповнений акуратно, малюнки відповідають темі, але аналіз результатів має переважно репродуктивний характер. Самостійність виявляється на достатньому рівні, проте при виборі методів контролю чисельності шкідників можливі поодинокі некритичні помилки.
2-3	Здобувач володіє знаннями на базовому рівні, розрізняє основні групи шкідників та типи хвороб за загальними ознаками. Лабораторні завдання виконані не в повному обсязі або з суттєвими помилками в діагностиці. У робочому зошиті відсутня деталізація малюнків, написи мають фрагментарний характер. Здобувач потребує постійної допомоги викладача при роботі з мікроскопом чи визначними таблицями. Аналіз результатів поверховий, здатність до узагальнення та формування висновків щодо захисних заходів розвинена слабо. Це дає змогу оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти за критерієм нижче середнього.
1	Здобувач виявляє фрагментарні знання, не володіє термінологією та методами діагностики. Лабораторна робота виконана частково, завдання не відображають суті теми. Малюнки у зошиті відсутні або виконані невірно. Здобувач не може самостійно зробити висновки за результатами спостережень. Це дає змогу оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти за низьким критерієм.
0	Здобувач вищої освіти не провів дослідження, не представив оформлення завдань, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач демонструє здатність до глибокого аналізу сучасних тенденцій у захисті декоративних культур. Використано актуальні джерела (2021–2025 рр.), включаючи міжнародні бази даних. Робота містить елементи наукового пошуку, власні обґрунтовані пропозиції щодо фітосанітарного моніторингу або екологізації систем захисту. Високий рівень академічної доброчесності та оформлення. Компетентність виявляється у здатності пропонувати авторські рішення (наприклад, схему захисту конкретного парку), що базуються на принципах екологічної безпеки та естетики ландшафту.
4	Самостійна робота виконана на належному рівні, опрацьовано основні та додаткові джерела інформації. Здобувач демонструє здатність оперувати фаховою інформацією та аналізувати її. Робота логічна, охоплює основні аспекти захисту декоративних рослин. Сформована компетентність дозволяє студенту обґрунтувати вибір методів контролю шкідників, проте без глибокого критичного аналізу альтернативних варіантів.
3	Робота має описовий характер, ґрунтується на обмеженій кількості літератури. Допущено помилки у викладі біологічних особливостей об'єктів дослідження. Структура роботи порушена, висновки формальні. Рівень сформованості компетентностей дозволяє виконувати

	лише прості вказівки без розуміння глибинних причинно-наслідкових зв'язків у біоценозі рослинного угруповання.
0-2	Тема самостійної роботи не розкрита, використано застарілі дані, або робота є плагіатом без належної обробки матеріалу.